

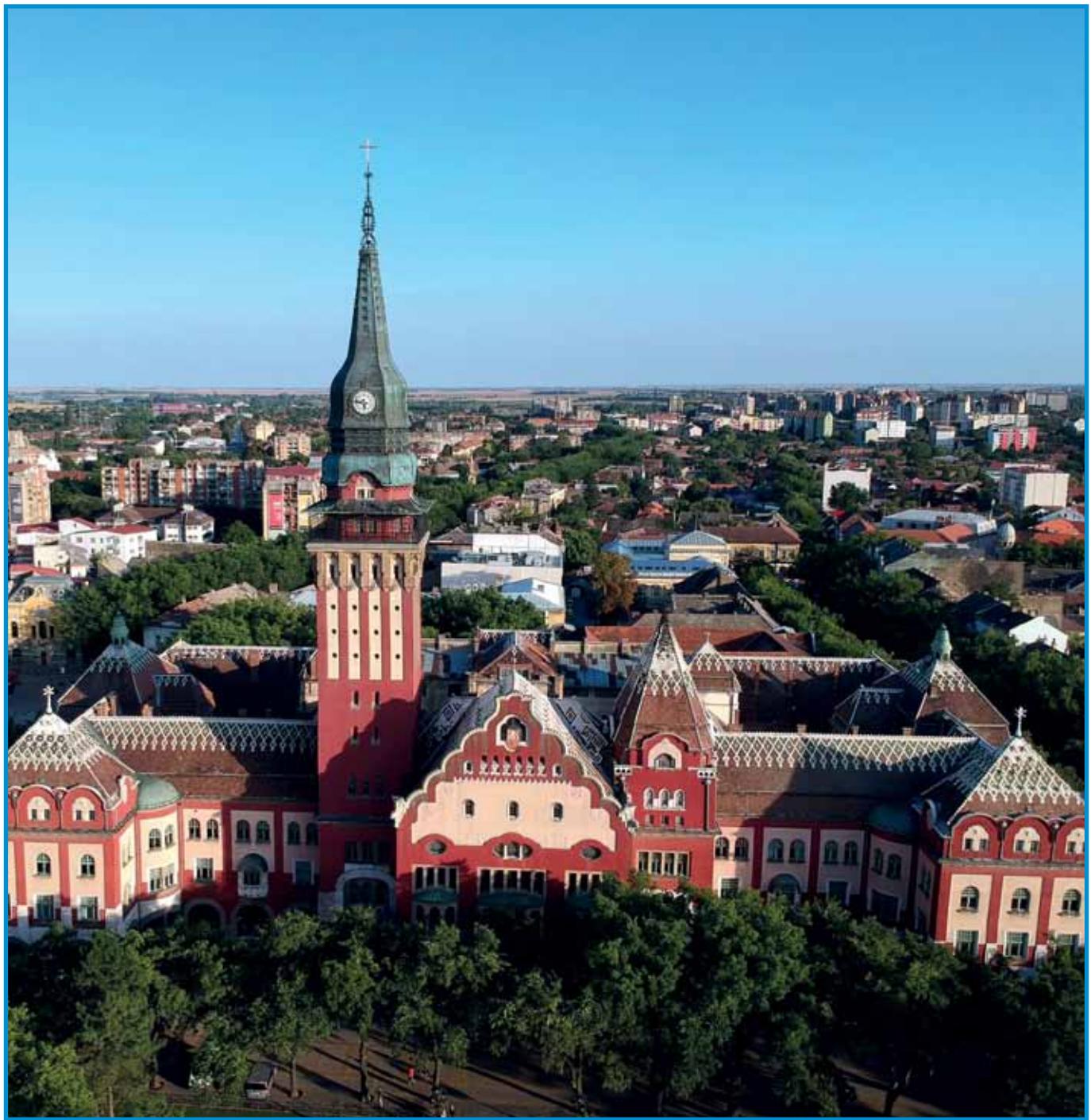
Суботички

Subotički

МОЗАИК – MOZAIK

БИЛТЕН БРОЈ 1-2 * СЕПТЕМБАР 2020.

BILTEN BROJ 1-2 * SEPTEMBER 2020.

Реч уредника

Драги читаоче,

пред Вама је двоброј интеркултурног билтена МОЗАИК који креирају националне заједнице које делују на територији Суботице. Намера нам је да се кроз писану реч боље упознамо, представимо јавности али и да то буде платформа за даљу сарадњу. Билтен МОЗАИК је сегмент пројекта „Интеркултурализам и антидискриминација у Суботици“ који Градска управа Суботице, у сарадњи са партнерском организацијом Удружење грађана Едукативни центар Рома реализује у оквиру програма ПОДРШКА ЕУ ИНКЛУЗИЈИ РОМА - Оснаживање локалних заједница за инклузију Рома. Овај пројекат спроводи Стална конференција градова и општина (СКГО) а финансира Европска Унија кроз ИПА 2016.

Предвиђене проектне активности су утемељене у мандату локалне самоуправе и подразумевају рад на инклузивном и одрживом развоју заједнице. Као једна од оснивача мреже „Интеркултуралних градова Света Европе“ Суботица има за циљ борбу против дискриминације у образовању и промоцију равноправности ромске популације у Граду Суботици.

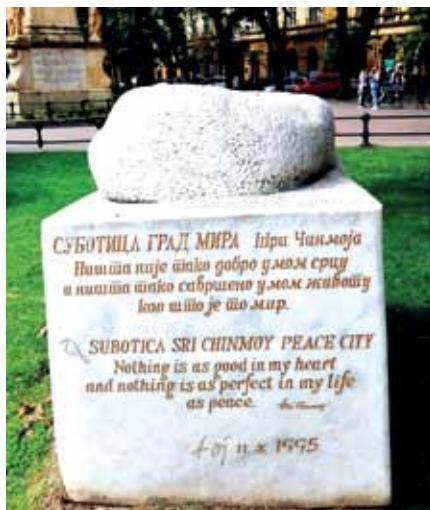
Пројекат је почeo да сe реализујe у другој половини септембра 2019. године и предвиђено је да сe активности реализујe у периоду од 14 месеце. Међутим, због пандемије, планиране активности нису почеле да сe реализујe у предвиђеном року, а неке, које су везане за датум, као просвала Светског дана Рома, који сe обележева у периоду од 6-8. априла, звог настале ситуације нећemo обележити. .

Поред издавања билтена МОЗАИК, предвиђено је:

- да ученици из пет основних школа са територије Суботице од III до VIII разреда, путем писане речи и ликовних радова, представе своје виђење теме „У мом граду живе људи“. Најбољи радови ћe бити јавно на- грађени.

- да сe у четири месне заједнице, са већим проценом ромске популације, формирају Одбори за међуетничке односе који ћe бити заступничко тело грађана са циљем унапређења међуетничких односа у локалу и изградњи амбијента за заједнички живот;

- да 30 наставника из пет основних школа, чланови Одбора за међуетничке односе из четири месне заједнице и 400 ученика из пет основних школа прођу обуку

на тему интеркултуралности и антидискриминације у образовању и промоције равноправности ромске популације. За младе ћe бити припремљен приручник-водич кроз интеркултуралне активности у школи на српском, мађарском, ромском језику и енглеском.

Све наведене активности су у функцији изградње интеркултуралног духа у Суботици којим сe спречава дискриминација било које заједнице.

Стеван Николић
Асистент на пројекту

ИМПРЕСУМ
СУБОТИЧКИ SUBOTIČKI
МОЗАИК - MOZAİK
СЕПТЕМВАР 2020 ГОДИНЕ

БРОЈ 1-2

Уредници Билтена:
Савез националних заједница Суботице

*
Главни и одговорни уредник
МАРКО МАРЈАНУШИЋ

*
Технички уредник
ТХОМАС ШУЈИЋ

*
Администрација: Хрватско културно просвјетно друштво "Матија Губец"

Билтен реализују сарадници :

Удружење грађана Едукативни центар Рома,
Хрватско културно просвјетно друштво
„Матије Губец“,

Удружење Црногорца Суботице,
Буњевачка матица,

Немачки народни савез,

Удружење грађана македонске националне
заједнице Северно-бачког округа „Илинден-
Суботица“

Друштво Русина у Суботици,
Друштво Словенаца у Суботици-Триглав,
Културни центар Кинеза

„Суботички билтен МОЗАИК-МОZAİK је објављен уз финансијску помоћ Европске уније. За садржину овог билтена искључиво је одговоран Град Суботица, као прималац финансијске помоћи и партнери удружење грађана Едукативни центар Рома. Садржина нипошто не изражава званичне ставове Европске уније.“

Savez udruženja nacionalnih zajednica Subotice

Subotica kao grad sa mnogo etničkih zajednica tretira se kao jedan od značajnih multietničkih gradova u Republici Srbiji. Po usvajanju Zakona o udruženjima građana, 2011 god, dobar deo tih etničkih zajednica je i zvanično registrovao svoje postojanje u gradu. Po nekim evidencijama prisutno je čak oko 17 registrovanih manjinskih nacionalnih zajednica.

U takvoj konstelaciji u Udruženju Crnogoraca Subotice rodila se ideja da se što je moguće veći broj tih zajednica međusobno poveže i da stvari nukleus međuetničke saradnje, razmene kulturnoških, sportskih i drugih vrsta ideja ali i zajedničkog druženja i delovanja. U tom smislu su obavljeni razgovori sa skoro svim do tad poznatim i registrovanim udruženjima, pa je tako inicijativom Predsednika Udruženja Crnogoraca Vojislava Raičevića, i člana Predsedništva Aleksandra Ivovića, početkom 2014. god, sačinjen i potpisani "Protokol" kojim 9 Udruženja formira organizaciju pod nazivom "Asocijacija nacionalnih zajednica Subotice" da bi kasnije taj naziv bio izmenjen u sadašnji. Naknadno su se organizaciji pridružila još dva udruženja, s tim da je pristup Savezu otvoren.

Sama intencija potpisanih "Protokola" je navodila na četiri osnovne sfere delatnosti ovih nacionalnih zajednica : kulturnoška, umetnička, sportska i humanitarna saradnja. Elementi "Protokola" nisu obavezivali Udruženja da takođe stvaraju formalnu organizaciju Saveza, pa je organizacija ostala u neformalnom obliku ali ipak sa objedinjenom vrstom upravljanja na bazi delegiranih predstavnika iz svakog Udruženja. Tako je prvi Predsednik, tada "Asocijacije" bio Predsednik Udruženja Crnogoraca Vojislav Raičević, da bi danas mesto Predsednika Saveza imao Marko Marjanušić potpredsednik iz Bunjevačke matice. Delovanje Saveza se oslanja na zajedničko i sinhrono delovanje svih Udruženja koja su članice.

Nije zgoreg da u predstavljanju Saveza navedemo Udruženja koja su potpisala "Protokol" i uključila se u realizaciju aktivnosti koje su bile intencija "Protokola". To su : Udruženje Crnogoraca, Edukativni centar Roma, Društvo Rusina, Udruženje Makedonaca "Ilinden", Udruženje Slovenaca "Triglav", Nemački narodni savez, Bunjevačka matica, Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo "Matija Gubec", Udruženje Bošnjaka Vojvodine, Jevrejska opština. Naknadno su se priključili Udruženje Rusa i Belorusa i Udruženje Kineza "Kina kulturni centar"

U samom početku delovanja Saveza, napravljena je anketa među udruženjima u smislu mogućnosti organizovanja određenih vrsta manifestacija sa spiskom onih koje su navedene u "Protokolu". Najviše interesovanja je bilo za kulturnoške vrste organizovanja, pa potom za sportske a manje za umetničke. Ipak, ono što karakteriše ukupan rad organizacije Saveza je da su se predstavnici udruženja

Savez udruženja nacionalnih zajednica Subotice

24000 Subotica, Korzo br.8

e-mail: suanza.su@gmail.com

sastajali relativno često tokom svake godine pokušavajući da sačine spisak planski dogovorenih i organizovanih aktivnosti. Naravno, nekada je to uspevalo bolje, nekad nikako, ali je određenih aktivnosti ipak bilo.

U smislu kulturnoških aktivnosti, karakteristične su bile "multikulturalne večeri" u organizaciji Bunjevačke matice, koje su se redovno održavale svake godine i na kojima su uzimala učešća skoro sva Udruženja sa svojim kulturno-umetničkim programom. Pa je tako bilo zastupljeno dosta članova pojedinačnih Udruženja. Takođe, kao karakterističan vid kulturnoumetničkog angažovanja su bile "večeri bošnjačke kulture i posijela" u organizaciji Udruženja Bošnjaka Vojvodine u Subotici. Vrlo su atraktivne bile i večeri poezije u organizaciji Udruženja Rusina u Subotici, na kojima su obično učestvovali veoma eminentne ličnosti rusinskog nacionalnog korpusa. Udruženja Makedonaca i Crnogoraca su takođe u kulturno umetničkom smislu organizovale veći broj manjih manifestacija na kojima su svoje prisustvo imala skoro sva Udruženja.

U početnom periodu angažovanja Saveza organizovano je i nekoliko sportskih manifestacija od kojih je naročito bilo aktuelno takmičenje u šahu. Ipak, ove sportske aktivnosti su vremenom zamrle zbog raznih objektivnih i tehničkih razloga. Danas su produbljeni problemi oko sportskih organizovanja ali će iduća godina, verovatno, jasnije pokazati da li će biti uspeha u organizovanju Udruženja na ovom planu, odnosno da li će se prevazići prostorni, organizacioni i tehnički problemi.

Savez je, pokušavajući da zauzme javno mesto na sceni subotičke multietničke mape, pokušao da definise i obezbedi u saradnji sa Gradskom Skupštinom, jedan datum, koji bi se označavao kao "Dan nacionalnih zajednica grada Subotice". Na tome se aktivno radilo, ali se nije uspelo definisati odgovarajuća formula, kojom bi Grad u svoj imidž uvrstio i ovakv vid javnog prikaza svih svojih multietničkih vrednosti, a kojima se neretko rukovodstvo grada dići.

Članice Saveza se trude naravno, najviše što mogu, da njihov rad i agažovanje bude u najboljem interesu za sve građane grada i u skladu sa formom prikaza nacionalnih vrednosti svake nacije u najboljem svetlu. Uspeh Saveza se može meriti samo vrstom i količinom animacija svakog Udruženja pojedinačno, što je i osnovna intencija, a na rukovodstvima Udruženja je da pronalaze najbolje modele sopstvenog predstavljanja u gradu.

Tekst pripremio :
Aleksandar Ivović, član Predsedništva

Romi – građani sveta

ako o poreklu Roma i njihovoj istoriji ne postoje sistematizovani pisani istorijski izvori, na osnovu postojećih pisanih tragova, literature i na osnovu proučavanja legendi i usmenog predanja, istraživači su saglasni da Romi vode poreklo iz Indije. Tome u prilog ide i jezik Roma u kome postoje očuvani tragovi njihovog indijskog porekla.

Takođe je, na osnovu postojećih tragova, jasno da su se Romi tokom vekova selili iz Indije.

O razlozima pokretanja Roma iz Indije govore mnoge legende, ali je izvesno da su njihove seobe bile uslovljene ratovima i stalnim progonima kojima su Romi bili izloženi. Naime, pohodi osvajača naterali su Rome da se sklanaju pred neprijateljima. Zbog toga su napustili svoju postobjinu, a ta sudbina ih je pratila tokom svih kasnijih kretanja. Prema nekim podacima, velika seoba Roma iz Indije je bila pokrenuta strašnim napadima moćnih arapskih osvajača početkom XI veka.

Prva destinacija je bila Bliski Istok. Odatle je jedna grupa, preko Kavkaza, došla u Rusiju, drugi do Severne Afrike (otud za Rome postoji i naziv Egipćani). Jedna grupa se uputila ka Grčkoj. Odatle su krenuli ka balkanskim i drugim evropskim zemljama. Na osnovu nekih podataka, Romi su živeli u Persiji već u IV veku. Pojedini naučnici smatraju da su se Romi doselili u zemlje Vizantijskog Carstva u IX veku. Međutim, prvi pouzdani pisani trag o Romima potiče iz 1068. godine. Radi se o tekstu o životu sv. Đorda Antonskog, sastavljenom u manastiru Iviron na Atosu, u kome se govori o Adsinkanima u Carigradu i u vezi sa ovim zapisom postoji saglasnost istraživača da se radi o Romima. Iz Istočne i Južne Evrope Romi su se dalje raseljavali u zemlje Centralne i Zapadne Evrope, a stigli su, u manjem broju, i do Skandinavije. Na prostore Južne Amerike Romi su dolazili iz Španije između XVI i XIX veka, a na prostore Severne Amerike i Australije stigli su tek u XIX i XX veku kao pećalbari (Đurić, 1987).

Zašto smo osnovali Edukativni centar Roma

Bez dobromernog i otvorenog društva, koje je spremano da pripadnicima svake zajednice obezbedi jednakе uslove za razvoj i zadovoljavanje njenih potreba ne možemo da govorimo o vladavini demokratije a ni o jednakom stepenu društvene odgovornosti svih učesnika.

Za predstavnike romske zajednice možemo reći da su tipičan primer za ovu tvrdnju. Generalno gledajući, iako Romi spadaju u najsiromašniju kategoriju stanovništva, šira društvena zajednica je u protekle dve decenije pokrenula ozbiljniju podršku za promenu stanja. Romi su pre toga, unutar svog korpusa, našli potencijal i zajednicu predstavili kroz organizovanje Svetskih kongresa, internacionalnih asocijacija... Slali su poruke o svom položaju i problemima međunarodnoj i lokalnoj zajednici. Međutim, iznešeni problemi i položaj Roma je sporadično rešavan. Zbog periodičnog i nesistemskog rešavanja problema, u romskoj zajednici se nije moglo razviti znanje kako da se koriste instrumenti za ostvarivanje „prava“, a ni za „obavezu“ koje proizlazi iz „prava“. Većinsko stanovništvo, po pravilu, zanemaruje ove činjenice i pasivnost i odsustvo inicijativa za promenom statusa tumači kao argument da „oni“ (Romi) nisu zainteresovani da promene način života, ne žele da saraduju, ne žele da rade.... Posledica ovakvih stavova je izolacija manjine od većine. Ovo stanje prati i samoizolacija romske zajednice od društvenih dešavanja. Stavovi većinskog stanovništva su postali stereotip u društvu koji prelazi granice država i u pojedinim krugovima se manifestuje i javnom i prikrivenom diskriminacijom prema celoj zajednici. U malim sredinama, gde ne postoje razvijene romske organizacije, romska za-

jednica će se, bez adekvatne dobromerne kontinuirane spoljne podrške, koja će delovati u skladu sa definisanim dokumentima o implementaciji ljudskih prava, veoma teško izboriti sa ovim negativnim stavovima i stereotipima.

Položaj romske zajednice u društvu može se menjati samo uz aktivno učešće romskog i većinskog stanovništva u saradnji sa državnim institucijama koje tim aktivnostima daju legalitet i legitimitet. Te aktivnosti moraju biti sinhronizovane, u partnerstvu sa institucijama i prisutne na svim nivoima gde živi romska populacija.

Ovakvim stavom i organizovanim kontinuiranim delovanjem u oblastima koje imaju zadatak da ojačaju kapacitete romske zajednice (segmenti Dekade Roma) da aktivno učestvuje u izgradnji društva, omogućujemo marginalizovanoj zajednici da koristi svoje pravo ali i da pokaže da je odgovorna članica sistema.

MISIJA

Udruženje građana Edukativni centar Roma je osnovano 2005. godine kao nestrašačko, nevladino i neprofitno udruženje građana sa misijom: „Inkluzija Roma u lokalnu sredinu na teritoriji Republike Srbije“.

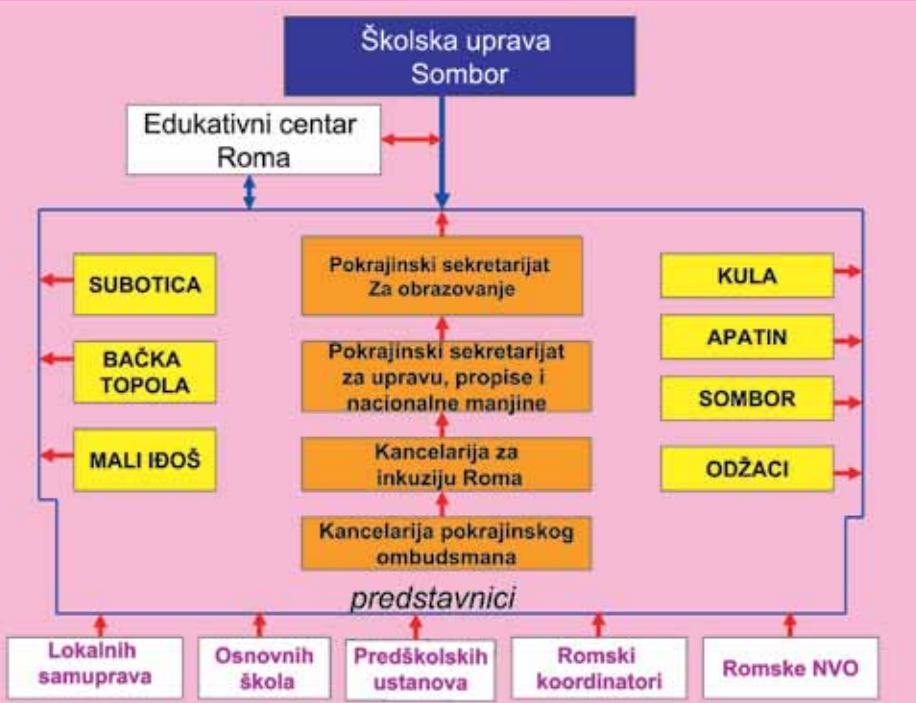
Termin „inkluzija“ posmatramo kao niz kompleksnih aktivnosti čiji je cilj ostvarivanje uslova i društvenog ambijenta za uključivanje jedne marginalizovane zajednice (kao što je romska) u integrativne društvene procese.

VIZIJA

Naša vizija je društvo bez predrasuda, gde pojedinac ima demokratsko pravo da učestvuje u kreiranju okruženja koje će svima pružati jednakе mogućnosti.

Zastupanjem i medijacijom ECR deluje u pravcu primeњenosti postojećih mera i predlaganja novih za unapređenje položaja romske zajednice u lokalni i regionalni. Promovišemo sva ljudska prava i edukujemo okruženje da različitosti neguje kao vrhunske vrednosti. Zalažemo se za „život jedni sa drugima“ a ne „jedni pored drugih“. Ovakav pristup je preduslov da se romska i sve ostale marginalizovane zajednice prihvate i uvaže kao članice kojima

Tim za inkluziju romske dece u obrazovni sistem na teritoriji ŠU Sombor

je omogućeno da aktivizmom učestvuju u kreiranju ravnopravnog društva. U okviru ovog procesa uvek je prisutan segment lične odgovornosti za delovanje koje ostalim učenicima ne narušava stečeno pravo na uživanje.

VREDNOSTI ORGANIZACIJE

Naše vrednosti zasnivaju se na prihvatanju činjenice o:

- postojanju različitosti u društvu i pravu na ravnopravan razvoj u skladu sa njihovim potrebnim potrebama
- potrebi za:
- pružanju druge šanse svakom pojedinцу
- obaveznim i doživotnim obrazovanjem
- za timskim radom,
- izgradnji okruženja pod sloganom „živimo jedni sa drugima“ a ne „jedni pored drugih“

Najveći resurs naše organizacije su ljudi i njihov entuzijazam.

OBLASTI DELOVANJA

Naše aktivnosti su usmerene u šest oblasti:

- obrazovanje
 - rad sa mladima
 - zapošljavanje
 - zdravstvo
 - pravno nevidljiva lica i deportovana lica iz EU po Sporazu o readmisiji
 - uspostavljenje usklađenih međuetničkih odnosa u zajednici (bezbednost građana i sprovođenje inkluzivne prakse u zajednici)
 - javno zastupanje i monitoring u oblastim delovanja
- Ostvarili smo saradnju sa lokalnim i pokrajinskim institucijama i drugim nevladinim organizacijama u zemlji i inostranstvu.

Osnova uspeha u ovim oblastima je slojeviti rad u zajednici (tzv. grassroot) jer smatramo da je proces inkluzije nemoguć ukoliko zajednica nije sposobna da u datom momentu preuzeme svoja prava i obaveze. Ove aktivnosti se posmatraju kao dugotrajan proces koji zahteva kontinuitet u radu sa romskom i neromskom populacijom, obostrano razumevanje uz obaveznu materijalnu podršku.

Udruženje građana Edukativni centar Roma je tokom svog rada izradio funkcionalan model delovanje koji omogućava svakoj marginalizovanoj zajednici uključivanje u društvene tokove. U fokus delovanja stavljamo porodicu. Ovaj model je danas osnova realizacije Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Romkinja 2016-2025 u Srbiji.

U oblasti obrazovanja romske dece Edukativni centar Roma je sa dosadašnjim radom i rezultatima uspeo da se nametne kao liderска organizacija. U cilju obezbeđivanja uslova za kvalitetnu nastavu u obrazovnim institucijama, težili smo uspostavimo partnerske odnose sa odgovornim institucijama, čiji je zadatak da prati kvalitet nastave i položaj dece u obrazovnom sistemu. Da bi to ostvarili, tokom 2010.

AKTIVNA PORODICA = USPEŠNA INKLUSIJA ZAJEDNICE

i 2011. godine potpisali smo Sporazume o saradnju sa školskim upravama: Sombor, Novi Sad i Zrenjanin, kao i Protokol o zajedničkom delovanju sa Pokrajinskim sekretarijatom za obrazovanje, Kancelarijom za inkluziju Roma AP Vojvodine i pomenute tri školske uprave za primenu inkluzivnog obrazovanja na teritoriji AP Vojvodine.

- Dali smo doprinos u kreiranju kriterijuma za pedagoške asistente
- Dali smo doprinos u definisanju pozicije zdravstvena medijatorka u zdravstvenom sistemi
- U saradnji sa organizacijom PRAXIS, POMOĆ DECI, BESPLATNA PRAVNA POMOĆ u proteklom periodu obnovili smo preko 3550 lična dokumenta,
- Tim za inkluziju na nivou SU Sombor je postao njihov strateški dokument u okviru kojeg smo partneri (2011. godine)
- tokom 2007-2011 godine, učestvovali smo u desegregaciji romskih razreda u opštini Apatinu i Horgošu,
- Naše aktivnosti u uspostavljenju komunikacije i donošenja zajednički rešenja za dobrobit svih nacionalnih zajednica na teritoriji izabrane mesne zajednice, „Devet eminentnih građana Evrope“ je 2011. godine uvrstilo aktivnost Edukativnog centra Roma u svoj izveštaju Evropskoj komisiji pod nazivom “Living together”: Combining diversity and freedom in 21st-century Europe)

• 2013. godine je naš model delovanja u zajednici na uspostavljanju međuetničkih odnosa OSCE odelenje ODIHIR uključio u regionalni izveštaj “Best Practices for Roma Integration project presents Regional Report on Anti-Discrimination and Participation of Roma in Local Decision-Making”

• 2018. godine su naše aktivnosti na usklađivanju međuetničkih odnosa između romske zajednice i većinskog stanovništva u period 2011-2013 godine uvršetne u izveštaj Saveta Evrope <https://rm.coe.int/promoting-human-rights-at-local-and-regional-level-monitoring-committee/168079416a>

Miloš Nikolić

Udruženje Crnogoraca Subotice

Prije skoro 10 godina, tačnije 7.10.2011 godine, Osnivačka Skupšina je osnovala Udruženje Crnogoraca u Subotici. Tim činom su Crnogorci u Subotici, a po popisu ih je oko 1400, kao nova nacionalna zajednica u Republici Srbiji, nakon formiranja Republike Crne Gore, iskazali želju i potrebu da oformi organizaciju koja će ih okupiti u što većem broju na jednoj adresi i u jedno Udruženje, a sve sa ciljem da sačuvaju i promovišu svoje kulturne vrijednosti u Subotici, gradu poznatom u Srbiji po multietničnosti.

Za Predsjednika Udruženja je izabran prof. Vojislav Raičević, čovjek koji je sa još šest drugova oformio Osnivačku Skupštinu i koji je u periodu svog predsjedavanja dao osnovni ton i pravac djelovanja Udruženja. Njegovim angažovanjem, ali i nesebičnim angažovanjem još dvadesetak članova Udruženja, 01.06.2013 god, otvara se službeni prostor pod nazivom Klub Udruženja Crnogoraca Subotice na adresi Braće Radić br.4, gde se i danas nalazi.

Time je otvorena mogućnost Crnogorcima u Subotici da pokrenu niz kulturno-uhodničkih aktivnosti a sve sa ciljem da povežu sve one u Subotici, koji imaju porijeklo iz Crne Gore i kojima je poznata i u dobrom sjećanju ostala aspiracija na djedovinu i rodni kraj. Tako je organizovano više guslarskih večeri sa poznatim guslarima iz ovih krajeva, zatim je ostvarena saradnja sa školom „Sečenji Ištvan”, pri čemu su ugošćena školska djeца, deljeni paketići povodom proslava novih godina djeci članova Udruženja, na proslave 13. jula, Dana Republike, pozivani su priпадnici drugih nacionalnih zajednica da se pridruže slavlju, organizovane su i humanitarne akcije zarad pomoći sugrađanima itd...

**REČE MI JEDAN ČOEK
ČERAĆEMO SE JOŠ**
M. BEOČIĆ

**PETAR
BOŽOVIĆ**

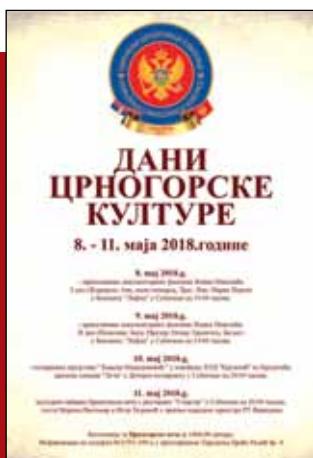
**UDRUŽENJE CRNOGORACA
SUBOTICE**
ORGANIZUJE
VEĆE POEZIJE
KONCERT BARDE SRPSKOG
GLUMIŠTA

**PETAR
BOŽOVIĆ**

PROGRAM ĆE SE ODRŽATI 02.10.2015. GODINE
(PETAK)
U 19:30 ČASOVA U VELIKOM VIJENČNICI GRADSKIE
KLICE

ULAZNICE SE MOGU KUPLJATI
1. U UDRIĆENJU CRNOGORACA
SUBOTICA, BRAĆE RADIĆ, BR. 4 (ULAZ 12.00 DINARA)
2. FANOVKE EDWARDAMORE, TEL: 065 680 50 94

DONATORSKA VRIJEDNOST ULAZNICA JE 300 DIN.
ORGANIZACIONE ODRŽBE
UDRUŽENJE CRNOGORACA SUBOTICE

Organizovano više guslarskih večeri sa poznatim guslarima iz ovih krajeva, zatim je ostvarena saradnja sa školom „Sečenji Ištvan”, pri čemu su ugošćena školska djeца, deljeni paketići povodom proslava novih godina djeci članova Udruženja, na proslave 13. jula, Dana Republike, pozivani su pripadnici drugih nacionalnih zajednica da se pridruže slavlju, organizovane su i humanitarne akcije zarad pomoći sugrađanima itd...

Posljednjih godina se odobrilo godišnje druženje pod nazivom „Crnogorsko veče u Subotici”, na kome je prisustvovalo više stotina Crnogoraca uključujući i čelnike Grada. Manifestacija „Dani crnogorske kulture” dala doprinos širenju i upoznavanju života iz prošlih vremena Crne Gore.

Ostvarena je i široka saradnja sa udruženjima koja su se ubrzano osnivala, posebno po Vojvodini, a naročito je dobra saradnja u jednom periodu ostvarivana sa Udruženjem Crnogoraca Srbije. Na kraju, osnovan je i Nacionalni savjet Crnogoraca u Srbiji, stim da je u ovom periodu član Nacionalnog savjeta i sadašnji Predsjednik Udruženja u Subotici, Rade Bulatović. Ne može se mimoći ni to da su ambasadori Republike Crne Gore u više navrata dolazili u posjetu ovom Udruženju, i bili upoznati sa aktivnostima i orientacijama.

Saradnja sa ostalim nacionalnim zajednicama u Subotici se produbila do te mjere da je nakon razgovora prvog Predsjednika Udruženja, Vojislava Raičevića, i člana Predsjedništva Aleksandra Ivovića sa svim postojećim zajednicama u gradu, dogovorenog, sredinom 2014. god. osnivanje, tada „Asocijacija” a danas „Saveza udruženja nacionalnih zajednica Subotice”. Ta saradnja je definisana „Protokolom” o osnivanju a značajno je reći da trenutno učestvuje čak 10 nacionalnih zajednica u radu Saveza.

**Pripremio član Predsjedništva :
Aleksandar Ivović**

Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo "Matija Gubec" Tavankut

Društvo je osnovano 1946. godine, na temeljima dramske skupine, koja je djelovala u to vrijeme, uz potporu Ivana Prćića Gospodara i Večeslava Omačena, tadašnjih seoskih učitelja. Svoj rad Društvo je prvobitno zasnivalo na prikazivanju dramskih igrokaza u selu i okolici, a kasnije sudjeluje i na značajnim smotrama u tadašnjoj Jugoslaviji, te u današnjoj Republici Hrvatskoj i svijetu. Kasnije, u prvi plan Društva ističe se folklorni i likovni odjel, a zajedno s njime i tamburaški koji, podjednako, pronose tradiciju i običaje bunjevačkih Hrvata kroz pjesmu i ples, te postaju zaštitni znak Društva, a na koncu i cijelokupnog Tavankuta i čitave hrvatske zajednice na ovim prostorima.

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Matija Gubec“ Tavankut je dobrovoljno, nevladino i neprofitno udruženje, osnovano radi ostvarivanja ciljeva u oblasti očuvanja i unapređenja kulturne baštine hrvatske nacionalne zajednice, razvoj ruralnog turizma, afirmacije vrijednosti i ideja civilnog društva, socijalnih vrijednosti, multikulturalizma i međunarodne suradnje, zaštite životne sredine i drugih aktivnosti u cilju razvoja lokalne zajednice.

Najznačajniji stalni projekti (kronološki):

1. „Gupčev bal“, manifestacija tradicijskog karaktera koja okupi oko 250 posjetitelja. Održava se u Osnovnoj školi „Matija Gubec“ i traje jedan dan.
2. Izdavanje i prezentiranje godišnjaka „Gupčeva lipa“ koja predstavlja kronologiju rada Društva.
3. Uskršnja izložba slamarki u Galeriji u Donjem Tavankut u saradnji sa Osnovnom školom „Matija Gubec“ iz Tavankuta i u vestibilu Gradske kuće u Subotici.
4. Serija predavanja o trendovima i inovacijama u voćarstvu, ratarstvu i povrtarstvu.
5. „Noć muzeja“, manifestacija u kojoj naše Društvo sudjeluje od 2009. godine. Pored Kovačice, Tavankut je drugo selo u Srbiji, koje je bilo uključeno u ovu manifestaciju. Broj učesnika je 25 a broj posjetitelja oko 250.

6. Festival dječjeg folklora, „Djeca su ukras svijeta“, održava se krajem lipnja mjeseca a okupi preko desetak društava širom Vojvodine i jedno gostujuće iz Republike Hrvatske. Posjeti ga preko 500 osoba a održava se na Etnosalasu „Balažević“ u Tavankutu.

7. Saziv Prve kolonije naive u tehnici slame, sudjeluje oko 40 umjetnika-naivaca koji deset dana rade u OŠ „Matija Gubec“ i čiji se radovi kasnije izlažu u Tavankutu i Subotici u okviru gradske Dužjance. Danas Društvo posjeduje preko 400 slika od slame koje su smještene u župnom dvoru u Tavankutu, Osnovnoj školi i Galeriji.

8. Seminar bunjevačkog stvaralaštva je namjenjen plesačima, umjetničkim voditeljima, koreografima, asistentima, voditeljima pjevanja i sviranja, sviračima, garderobijerima, etnolozima, etnomuzikolozima i etnokoreolozima a cilj je stjecanje novih znanja i vještina u raznim navedenim aspektima bunjevačkog stvaralaštva, kroz nekoliko dana boravka u sredini koja je samo izvorište bunjevačke tradicije i kulture. Broj učesnika je oko 30 a seminar traje 7 dana.

9. Obnova starih običaja – „Priskakanje Ivanjske vatre“ i „Kolo na dove“. Zaboravljeni običaji koji su se nekada redovito prakticirali sada su oživljeni i kontinuirano se održavaju na Etnosalušu „Balažević“.

10. „Tavankutski festival voća“, okuplja udruge „Voćko“, Osnovnu školu „Matija Gubec“, Galeriju Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD „Matija Gubec“. Manifestacija je sajamskog i edukativnog karaktera i održava se na Etnosalusu „Balažević“ u Tavankutu sa odvojenim programima i u prostoru zadruge „Voćko“. U prostoru Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame se realizuju i edukativna predavanja koja tokom godine tematizuju aktualnosti u voćarstvu i povrtarstvu.

Otvoren je XXXV. Saziv Prve kolonije naive u tehnici slame

Slamarsku umjetnost, koja je nastajala u Tavankutu, s pravom možemo nazvati jednom od karakteristika ovoga mesta, ali i njegove okolice. Okupljajući se od 1986. u likovnoj koloniji koja nastoji održati živim ovaj likovni izraz u tehnici slame, slamarke nastavljaju ideju organiziranoga okupljanja i rada koje je upravo na ovome lokalitetu začeto još 1961. godine sa prvom slikom od slame te sa krunama i drugim predmetima da-

leko dalje u povijest.

U organizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« i Galerije Prve kolonje naive u tehnici slame ove je godine, 10. srpnja, otvoren XXXV. Saziv Prve kolonje naive u tehnici slame u Tavankutu, na Etno salasu Balažević. Pjesmom »Žito žela lipota divojka« započeo je kulturni program otvorenja, a predsjednik Ladislav Suknović je prigodnim riječima pozdravio sve slamarke i zahvalio im se na predanom radu kroz XXXV. godina postojanja i rada kolonije. U ostalom dijelu programa nastupili su folkoni odjel društva, a nakon programa publika je mogla pogledati postav slika koje su nastale na XXXIV. Sazivu kolonije.

Rad polaznika ovogodišnje kolonije održava se u prostorijam udruge u Tavankutu do subote, 18. srpnja. Zatvaranje XXXV. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame,

IX. seminara bunjevačkog stvaralaštva, te predstavljanje ovogodišnjeg predvoditeljskog para tavankutske Dužjance u programu *Risarsko veče* održao se 18.7.2020 na Etno salasu Balažević.

I. D.

Die deutsche nationale Minderheit – Deutscher Volksverband

Die Habsburger Monarchie baut auch hier in der Provinz Vojvodina im 18. und frühen 19. Jahrhundert neue Siedlungen. Hier in der Batschka ab dem Jahr 1715. Während dieser Zeit wandern aus Süddeutschland Tausende von Menschen aus und siedeln sich in einigen Gebieten an.

Nach der Volkszählung aus dem Jahr 2011, gibt es noch 4064 Deutsche in Serbien. Laut der Volkszählung in Königreich Jugoslawien im Jahr 1931 lebten in Subotica 2865 Deutsche. Laut der letzten Volkszählung aus dem Jahr 2011 es gibt in der Gemeinde Subotica noch 261 Deutsche.

Der Deutscher Volksverband ist eine Selbstorganisation der Deutschen Minderheit in Serbien mit Hauptsitz in Subotica. Unser Betätigungsgebiet bezieht sich für das gesamte Gebiet der Republik Serbien.

Der Deutscher Volksverband wurde im Dezember 1996, von dem Gründerkreis ins Leben gerufen. Das zuständige Ministerium hat uns Anfang 1997, anerkannt. Unsere Ziele: Schutz der Interessen der Deutschen Minderheit in Serbien. Erhaltung der deutschen Identität. Pflege der deutschen Sprache, der Sitten und Kultur der Donaus-

chwaben. Entwicklung und Unterstützung der guten Beziehungen zwischen den Deutschen und anderen Völkern der Wojwodina.

Der Verband hat eine eigene Bibliothek. Unser Verband organisiert kostenlose Deutschkurse und bietet ein umfangreiches Programm mit deutscher Musik, Vorträgen, Lesungen und Buchpräsentationen.

Der Verband soll eine Stätte sein, an der sich Bürger anderer Nationalitäten mit uns treffen, um unsere Sprache, unsere Kultur, und unsere Bräuche kennenzulernen und damit Vorurteile gegen uns Deutsche, abgebaut werden können.

Das friedliche Zusammenleben von mehreren Nationen in der Stadt Subotica besteht nicht nur auf der theoretischen Ebene. Die "Allianz der Vereine der nationalen Gemeinschaften in Subotica" gründete sich im 2014. Das friedliche Zusammenleben in Subotica ist tägliche Praxis.

Rudolf Weiss
Präsident
des Deutschen
Volksverbandes

Nemci u Subotici

– Nemački narodni savez

Nemci su se u ove krajeve naselili početkom 18. veka, ali je proces naseljavanja Nemaca trajao još čitav vek. Po poslednjem popisu stanovništva iz godine 2011. u Republici Srbiji danas živi 4064 pripadnika nemačke nacionalne manjine. U Subotici je po popisu Kraljevine Jugoslavije iz 1931. godine živelo 2865 Nemaca. Danas ih je po popisu 261.

Nemački narodni savez je danas najstarija aktivna organizacija nemačke nacionalne manjine u Srbiji. Sedište ovog Saveza je u Subotici ali sa poljem delovanja na teritoriji cele Srbije gde ima i svoje podružnice. Nemački narodni savez je među osnivačima i danas je aktivan član **Asocijacije udruženja nacionalnih zajednica u Subotici**.

Osnivačka skupština Nemačkog narodnog saveza (u daljem tekstu NNS) održana 1996 godine. Registrovan je kod nadležnog organa početkom 1997. godine. Kao

kulturna i manjinska organizacija Nemaca u Republici Srbiji, NNS nema političkih pretenzija. Osnovni ciljevi ove organizacije su: Očuvanje nacionalnog identiteta, negovanje nemačkog maternjeg jezika, kulture i tradicije. Istoču da Savez treba da je mesto za druženje i upoznavanje

ne samo građana nemačke narodnosti, već i svih koji simpatišu nemački jezik i kulturu.

Jedna od važnih aktivnosti NNS-a su besplatni kursevi nemačkog jezika u zgradi sedišta u Subotici. Ove kurseve pohađaju i sugrađani drugih nacionalnosti. Tabla na ulazu u sedište je na četiri jezika i na dva pisma i to na pravi način šalje poruku svima da su vrata NNS-a svima otvorena. Biblioteku Saveza sa više hiljada nemačkih knjiga mogu besplatno koristiti svi sugrađani.

Dva člana Statuta na najbolji način oslikava delatnost NNS-a:

Član 1.: Savez je nepolitička, vanpartijska i nezavisna organizacija.

Član 7.: Članovi su dužni da se suprotstavljaju svim vidovima rasne, nacionalne ili verske netrpeljivosti. Savez će razvijati saradnju sa svim narodima i narodnostima koji žive u Srbiji i šire.

U Nemačkom narodnom savezu ističu da etničko, versko i kulturno šarenilo Subotice predstavlja bogatstvo i prednost koju svi koji ovde žive treba da neguju, čuvaju i unapređuju. Svoj doprinos ovom cilju NNS vidi upravo i u aktivnom angažovanju unutar Asocijacije undruženja nacionalnih zajednica Subotice.

Rudolf Weiss
predsednik Nemačkog narodnog saveza

Руснаци, хто вони?

Руснаци на території нешкайшої Сербії жию ве-
цей як 270 роки. У нашей богатей традиції 17.
януар 1751. рок остал зазначені як окремни да-
тум. Того дня Франц Йозеф де Редл, совитнік царици
Марії Терезії и администратор Кральовско-державного
Бачкого дистрикту у Зомборе подписал перши уря-
дови документ – Контракт о насельованю 200 руских
грекокатоліцких фамелійох на тедишину пустару Вель-
ки Керестур. Бул то офіциални початок нешкайшого Ру-
ского Керестура а каснейше и других населеньох. Прето
тот датум выбраны за нашо националне швето.

Перши руски приселенци поєдинечно до Бачкей по-
чали приходзіц уж штредком двацетих роках XVIII
столітня, але лем ёден попис зоз 1746. року шведочи
о пребуваню векшого числа руских фамелійох недале-
ко од Керестура. Менше число Руснацох ше населює до
Суботици коло половки XVIII вика, дзе ше споминаю у
єдним документу з 1768. року.

Медзи народами хтори сцигли и пущели корені на
плодней войводянской ровніни нашли ше и Руснаци.
Вони ше приселели зоз сиверовосточних жупанийох
тедишиней Угорской, зоз обласцох хтори ше нешка на-
ходза у восточней Словакей, Закарпатской обласци
України и Мадярской.

Од початку присельования Руснацох до Бачкей окрем-
ну улогу мала Грекокатоліцка церква. Грекокатоліки за
своего духовного поглавара припознаваю римского
папу, але маю восточни обряд, хасную обичаї и церков-
нославянски книжки.

Нешка Руснаци у Войводини у церковней орг'анізації
подпадаю Епархії святого Миколая зоз шедзиском у
Руским Керестуре. Вирски живот Руснацох у Суботици
вязани за церкву св. Михаїла Архангела - Францискан-
ску церкву дзе ше каждей остатней нёдзелі отримује
богослужене.

После Керестура и Коцура, найстарша руска колония
настала у городским штредку у Новим Садзе. На маestок
крижевского епископа у Шидзе Руснаци ше починаю на-
сельовац 1803. року. По Револуци 1848/9. року, наста-
ваю нови колониї у Беркасове и у Вербаше а од осемд-
зешатих роках XIX століття звекшую ше число Руснацох

у Дюрдьове и Господінцох. Наставаю и руски населеня у
Бачинцох Бикич Долу и Сримскей Митровици. До Ново-
го Орахова Руснаци ше населели после Другей швето-
вой войны, а векше число припаднікох нашей заєдніци
ше почина зявіўвац и у Суботици.

По историйним походзеню Руснаци припадаю Вос-
точним Славяном. У штреднім вику назва Руснаци
(Русини) ше хасновала за шицких жительох Київской
Руси. През столітия меняли ше граніцы и держави. У
XIX столітію тот етнонім одредзовал шицких Восточ-
них Славянох поданікох Габсбургской монархії хтори
жили у Галичини и сиверовосточней Угорской. Руснаци
свой язык наволую руски, и пишу зоз кирилку. Хто зна
руску бешеду, легко розуми шицки славянски языки, а
окреме языки Карпатского ареалу. Руснаци у Сербії ве-
цей як ёдно столітіе, на своім народним языку обявию
кніжки. Язык Руснацох у Сербії ше нешка трима за най-
младши литературни славянски язык. Гавриїл Костель-
ник 1923. року составел Граматику бачваньскорускай
бешеди и на тот способ кодификовал язык терашній ру-
скей заєдніци у Сербії.

У Керестуре 1945. року формована перша руска
Гімназия хтора и нешка роби. На Філозофским фа-
култету у Новим Садзе 1981. року отворена Катедра
за руски язык и литературу хтора нешка ноши назуву
Оддзелене за русинистику.

Пестоване националней культуры и уметносци при
Руснацох ма длугу традицию. У местох дзе жию Русна-
ци постоя культурно уметніцки дружства котри потримани
з боку руского Национальнога совету. У Суботици 2001
року основане Дружество Руснацох у Суботици котре и
нешка активне. Од своего снованя Дружество мало хлоп-
ску шпивацку групу, драмску секцию, бабкарску, реци-
таторску, фольклорну, мишану жридлову групу, спортски
секций, секцию пестованя руского языка з элементами
националней культуры. Централна культурна манифеста-
ция Руснацох у Суботици то «Яр др Мафтея Виная» котра
того року означи свой ювілей 20 роки означованя.

Нешка Руснаци у Суботици представляю малочислену,
але по традиції и по своїх культурных характеристикох,
препознатліву националну заєдніцу.

Rusini, ko su oni ?

Rusini na teritoriji današnje Srbije žive preko 270 godina. U njihovo bogatoj tradiciji 17. januar 1751. godine ostao je zabeležen kao poseban datum. Toga dana je Franc Jozef de Redl, savetnik carice Marije Terezije i administrator Kraljevsko-državnog Bačkog distrikta u Somboru potpisao prvi zvanični dokument – Ugovor o naseljavanju 200 rusinskih grkokatoličkih porodica na tadašnju pustaru Veliki Krstur. Taj dan je već više dece-nija prihvaćen kao dan zvaničnog doseljavanja Rusina na ove prostore i obeležavase kao na-cionalni praznik Rusina.

Prvi rusinski doseljenici su pojedinačno u Bačku počeli pristizati već sredinom dvadesetih godina XVIII veka, ali tek popis iz 1746. godine svedoči o boravku većeg broja rusinskih porodica nedaleko od Ruskog Krstura. Manji broj Rusina se naseljava u Suboticu polovinom XVIII veka, gde se spominju u jednom dokumentu iz 1768. godine.

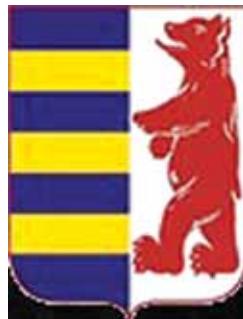

Među narodima koji su pristigli i pustili korene na plodnoj vojvođanskoj ravnici našli su se i Rusini. Oni su doseljeni iz severoistočnih županija ondašnje Ugarske, iz oblasti koje se danas nalaze u istočnoj Slovačkoj, Zakarpatskoj oblasti Ukrajine i Mađarskoj.

Od početka priseljavanja Rusina u Bačku posebnu ulogu je imala Grkokatolička crkva. Grkokatolici za svog duhovnog poglavara priznaju rimskog papu, ali imaju istočni obred i koriste crkveno slavenske knjige.

Danas Rusini u Vojvodini imaju svoju Eparhiju svetog Nikole sa sedištem u Ruskom Krsturu. Verski život Rusina u Subotici vezan je za crkvu sv. Mihaila Arkanđela – Franjevačka crkva gde se svake zadnje nedelje u mesecu održava bogosluženje.

Nakon Krstura i Kucure, najstarija rusinska kolonija nastala je u gradskoj sredini, u Novom Sadu. Na posed križe-vackog episkopa u Šidu, Rusini se naseljavaju 1803. godine. Nakon Revolucije 1848/9. godine nastaju nove kolonije u Berkasovu i Vrbasu a od osamdesetih godina XIX veka raste broj Rusina u Đurđevu i Gospodincima. Nastaju i rusinske kolonije u Bačincima, Bikić Dolu i Sremskoj Mitrovici. U Novo Orahovo Rusini se naseljavaju posle Drugog svet-

skog rata, a tada se beleži i veći broj pripadnika rusinske zajednice u Subotici.

Po istorijskom poreklu Rusini pripadaju Istočnim Slovenima. U srednjem veku Rusinima su se zvali svi žitelji Kijevske Rusi. Tokom stoljeća menjale su se granice i države. U XIX veku ovaj etnonim određivao je sve Istočne Slovene podanike Habsburške monarhije koji su živeli u Galiciji severoistočnoj Ugarskoj.

Rusini za sebe kažu da su Rusnaci, a svoj jezik zovu ruski. Rusini pišu ciriličnim pismom.

Ko zna rusinski s lakoćom može razumeti sve slovenske jezike, a posebno jezike Karpatskog areala. Jezik Rusina u Srbiji danas se smatra najmlađim književnim slovenskim jezikom. Havrijil Kostelnik je 1923. godine stavio i Gramatiku bačvanjsko-ruske beshedi (Gramatiku bačvansko-rusinskog govora) i na taj način je kodifikovao jezik ovdašnje rusinske zajednice u Srbiji.

U Ruskom Krsturu 1945. godine počela je sa radom prva rusinska gimnazija koja i danas postoji. Na Filozofском fakultetu u Novom Sadu 1981. godine osnovana je Katedra za rusinski jezik i književnost, koja danas nosi naziv Odsek za rusinistiku.

Negovanje nacionalne kulture i umetnosti kod Rusina ima dugu tradiciju. Danas cela društvena struktura institucionalno je organizovana preko Nacionalnog saveta rusinske nacionalne manjine u Srbiji. Kulturno-umetnička društva rade u svim mestima gde žive Rusini. U Subotici 2001. godine osnovano je Društvo Rusina u Subotici sa ciljem negovanja rusinske kulture, jezika i pisma. Od samog početka Društvo je imalo mušku pevačku grupu, dramsku, lutkarsku, recitatorsku i folklornu sekciju, mešanu izvornu grupu, sportske sekcijske i sekciju negovanja rusinskog jezika sa elementima nacionalne kulture. Najznačajnija kulturna manifestacija Rusina u Subotici je „Proljeće dr Mafteja Vinaja“ koja će ove godine obeležiti svoj jubilej 20 godina postojanja.

Danas Rusini u Subotici predstavljaju malobrojnu, ali po tradiciji i po svojim kulturnim karakteristikama, prepoznatljivu nacionalnu zajednicu.

O Bunjevcima

Bunjevci su grana na velikom stablu južno slovenski naroda, divane štokavskom likavicom, svojim maternjim jezikom. U posljedna tri vika žive na prostoru Bačke, najveći broj živi u Subotici i okolni, dokdaleko manji broj živi na prostorima Sombora i Novog Sada...

Prvi zapisi o poriklu Bunjevaca potiče iz XIII vika.

Najveći bunjevački rodoljub biskup Ivan Antunović iznosio je pritpostavku da su Bunjevci i Šokci starosidioci u ovim krajobrazima, što dokazuje stare listine, pohranjene u bečkoj arhivu. Antunović divani o tom: „Naši pradidovi su ode stanovali prije dolaska Mađara“ (Rasprava str.43.).

Ujedno, to potvrđiva i podatak - a što je spominjeno i u knjizi P. Bernardina Unyi-a OFM - mađarskog naučnika, da su Mađari prilikom dolaska u današnju njihovu domovinu našli slavinsko stanovništvo, - (Rasprava, II. izd. str. 83. biskup Ivan Antunović).

U knjizi istog autora „Istorijski Šokac, Bunjevac i bosanski franjevaci“ zabilježen je podatak „Iz oporuke grofa Bakića (Bećicha) znamo, da su kralja Belu IV godine 1241. pratili u Dalmaciju slavinski plemići tj. vitezovi: Dicklisch (Diklišić), Rubinich (Rubinić), Davidovich (Davidović), Mikulich (Mikulić) i Radich (Radić). Ovi prezimena ima još kod budimski Bunjevaca. Kada se kralj Bela IV vratio u domovinu, sa njim su došli mnogi prvari naroda iz Humske zemlje Dalmacije i nastanili se u Budimu, Ostrogonu i Tukulji.“

Seobe Bunjevaca moguće je sa većom sigurnošću pratiti od XVII vika, kad su Bunjevci, po ko zna koji put u većem broju naseljavali prostore Bačke.

Bunjevci il Dalmati došli su u Bačku sa prostora Hercegovine, Dalmacije i Like u XVII viku pod vodstvom bosanski frajevaca koji su već 1687. godine u Subotici vodili prve matične knjige novorođeni. Fra Mihajlo Radnić (1636-1707) spominje se ko pridvodnik veliki

seoba Bunjevaca u Bačku i prvi bunjevčki pisac XVII vika.

U knjizi „Austro ugarska monarhija u rečima i slikama“ dilo austrijskog pristolonaslidnika Rudolfa iz 1887. godine zapisano je: „Bunjevci su najtipičniji stanovnici Bačke, najbrojniji su u Subotici (1891. godine od 61.000 stanovnika ima 24.000, dok Srba samo 2.300)“

Bunjevci u Bačkoj, tokom XVIII vika ko austrougarski vojnici učestvovali su u svim većim ratovima. Za zasluge u ratovanju dodijeljena su njim priznanja, titule i toliko zemlje da su vremenom postali najimućniji građani bajskog trougla (Subotice, Sombora i Baje).

Poznato je da su Bunjevci oduvik zajedno sa drugim narodima stvarali države razni društveni uređenja, al zauzvrat nacionalno pitanje Bunjevaca nikada nije bilo regulisano po propisima, zakonima i međunarodnim standardima. Nacionalno pitanje i stalni pokušaji asimilacije kobno su se nadvijali nad njegovom sudbinom, mada oni i dan-danas traju.

Polovinom XIX vika u vihoru mađarizacije pojavljuje se Ivan Antunović katolički sveštenik, Bunjevac rođen u Kumbaji (danasa Mađarska) koji je u svom političkom i književnom radu isticao važnost nacionalne pripadnosti svi slovenski naroda. Antunović je bio upravo onaj koji je zaustavio dalju mađarizaciju bunjevačke inteligencije i njegova uloga je najznačajnija u istoriji Bunjevaca. Ostavio je veliko književno bogatstvo na bunjevačkom jeziku.

(danasa Mađarska) koji je u svom političkom i književnom radu isticao važnost nacionalne pripadnosti svi slovenski naroda. Antunović je bio upravo onaj koji je zaustavio dalju mađarizaciju bunjevačke inteligencije i njegova uloga je najznačajnija u istoriji Bunjevaca. Ostavio je veliko književno bogatstvo na bunjevačkom jeziku.

Jedna od najvažnijih događanja u istoriji Bunjevaca je 1918. godina, odnosno Velika narodna skupština u Novom Sadu. Ovim događanjima pridodjeno je formirane Bunjevačko-srpski narodni odbori u Subotici, Somboru i u Baji. Blaško Rajić, zajedno sa subotičkim radikalima Vladislavom i Jovanom Manojlovićem, osnovao je Bunjevačko-srpsku narodnu gardu.

Na Velikoj narodnoj skupštini Srba, Bunjevaca i drugi Slovena održanoj u Novom Sadu, 25. novembra 1918. godine, doneta je istorijska odluka o prisajedinjenju Vojvodine Kraljevini Srbiji. To je bio period kad su Bunjevci bili priznati kao konstitutivni narod Kraljevine Srbije i kad su aktivno učestvovali u stvaranju nove slovenske države Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Bunjevačka matica je jedna od najstarija bunjevačka institucija koja je osnovana 1927. godine a reosnovana 1995. godine tako da se ove godina navršava 25 godina od reosnivanja. Delatnost njenog rada obuhvata oblast kulture, nauke i stvaralaštva. Takođe je važno istaći da više od deset godina izdaje dvomesečnik za nauku kulturu i stvaralaštvo "Rič bunjevačke matice" ko i da je do sad izdato priko 50 izdanja knjiga iz oblasti književnosti i naučno-istraživačkog rada.

U okviru svog dugogodišnjeg rada održane su brojne tribine, književne večeri, slikarske izložbe ko i multikulturalne i multinacionalne večeri pod nazivom "Marko i prijatelji" na kojima su učestvovali poznati građani Grada Subotice bez obzira na nacionalnost ili virsku pripadnost a imali su veze sa kulturom kroz pismu, igru, recitaciju i dramsku umitnost.

Danas u Srbiji manjinsku samoupravu u oblasti obrazovanja, kulture, jezika i informisanja na maternjem jeziku vodi Nacionalni savit. Prvi nacionalni savit Bunjevci su formirali 2003. godine na elektorskoj skupštini.

Odlukom Nacionalnog savita utvrđena su četri nacionalna praznika bunjevačke nacionalne manjine:

„02. februar - Dan Velikog prela“

“23. februar - Dan nacionalnog savita”

“15. avgust - Dan Dužijance”

“25. novembar, Dan Velike narodne skupštine u Novom Sadu 1918.”

Oblasti koje su pod nadležnošću Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine:

Oblast kulture

Oblast obrazovanja

Oblast informisanja

Oblast službene upotrebe jezika

**autori teksta: Tamara Babić
i podpredsednik Bunjevačke matice
Marjanušić Marko**

中国人如何生活在苏博蒂察？

他们不懂塞尔维亚音乐，但喜欢汉堡和我们自制的咖啡，他们从来没有喝醉过，他们为之着迷。我们很少在咖啡馆，饭店或夜总会里看到中国人。他们花时间最多的唯一地方是他们的生意-中国百货商店或一些小动作。他们中的大多数人几乎不会说塞尔维亚语。无论如何，我们可以注意到他们的好意，退缩和谦逊。众所周知，他们大部分时间都在工作场所度过，但是肯定每个人。他对中国人的业余时间，他们在苏博蒂察度过的生活以及他们如何生活感兴趣。他们爱上了我们的国家，也没有爱上我们的国家。因此，我们向中国百货商店的工人提出了这些问题。“我和我的妻子13年来到了塞尔维亚，孩子们留在了中国。最重要的我在这里度过时间，下班后我去咖啡馆或呆在家里。戛纳百货公司的推销员说。对他们而言，最难的是他们不经常见孩子。原因是难以获得的管理文件，如果是他们没有，他们最多可以在塞尔维亚呆一个月。“我们每年或一年半到中国去，有时候孩子来找我们在学校放假期间，但是他们只能住一个月，因为他们没有必要停留时间更长”，可汗的妻子阿肯解释说。在塞尔维亚人的食物中，他们最喜欢汉堡，因为正如卖方荣格所说，“毕竟，我们是中国人，我们不能轻易放弃食物。”“如果我不来塞尔维亚，我将永远不会品尝咖啡，我们只会在中国喝茶。很多“我喜欢自制咖啡”，卖家荣格指出。至于塞尔维亚音乐，他们对我们歌曲的旋律很感兴趣，但正如他补充Acn的女售货员：“我听不懂所有单词，只是听不懂，然后我什至听不到，但节奏很好”。一方面，生活在塞尔维亚的中国人口数量与去年，另一方面，游客人数在增加。游客人数增加的原因是取消签证。尽管他们对塞尔维亚的文化了解不多，但他们仍然很高兴。

参观塞尔维亚的几个城市苏博蒂察。如果您注意参观我们城市的旅游团，您会看到中国人所有年龄段的青少年和老年人。

您会发现他们喜欢摄影很多东西，包括文化景点和自然风光。

他们喜欢我们的村庄，就像他们说的那样，让他们想起了自己的村庄，所以他们有这样的感觉就像家一样。

Kako žive Kinezi u Subotici?

Ne razumeju srpsku muziku, ali su im pljeskavice i naša domaća kafa, koju nikad ranije nisu pili, pri rasle za srca. Kineze retko kad možemo videti u kafićima, restoranima ili noćnim klubovima. Jedino mesto gde provode najviše vremena jeste njihov posao – kineska robna kuća ili neka manja radnja. Većina njih slabo govori ili uopšte ne govori srpski jezik. Bez obzira na to možemo primetiti njihovu ljubaznost, povučenost i nenametljivost.

Poznato je da veći deo dana provode na svojim radnim mestima, ali sigurno svakoga interesuje šta to Kinezi rade u slobodno vreme, kako provode život u Subotici i šta su zavoleli u našoj zemlji, a šta nisu. S toga smo ova pitanja postavili radnicima kineske robne kuće.

„Moja žena i ja smo došli u Srbiju pre 13 godina, a deca su ostala u Kini. Najviše vremena provodim ovde, a posle posla ili odem u kafić ili ostanem kod kuće sa ženom“, rekao je prodavac robne kuće Kan. Najteže im pada što ne viđaju često svoju decu. Razlog tome su administrativna dokumenta koja je teško nabaviti, a ukoliko ih nemaju, mogu provesti u Srbiji najviše mesec dana. „Mi idemo u Kinu svakih godinu ili godinu i po dana, a deca nam dolaze ponekad tokom školskog raspusta, ali mogu da ostanu samo mesec dana jer nemaju potrebne papire da bi ostali duže“, objasnila je Kanova supruga Acn.

Od srpske hrane im se najviše sviđa pljeskavica jer, kako kaže prodavac Jung „ipak smo mi Kinezi, ne možemo lako da se odrekнемo naše hrane.“ „Da nisam došao u Srbiju nikad ne bih probao kafu, u Kini pijemo samo čaj. Mnogo mi se sviđa domaća kafa“, istakao je prodavac Jung.

Što se tiče srpske muzike, interesantne su im melodije naših pesama, ali kako dodaje prodavačica Acn, „ne razumem sve reči, samo po neku, i onda ni ne mogu da slušam, ali ritam je super.“

S jedne strane, broj kineskog stanovništva koji živi u Srbiji se smanjuje u odnosu na prethodne godine, a sa druge se broj turista povećava. Razlog sve većeg povećanja turista jeste ukidanje viza. Iako ne znaju mnogo o srpskoj kulturi, ipak rado posećuju Suboticu nekoliko građova u Srbiji. Ukoliko obratite pažnju na turističke grupe koje obilaze naš grad, videćete Kineze svih starosnih dobi, kako tinejdžera, tako i starijih. Primetićete da mnogo vole da fotografisu, kako kulturne znamenitosti, tako i prirodu. Dopadaju im se naša sela i kako kažu, podsećaju ih na njihova, pa se s toga osećaju kao kod kuće.

ЗДРУЖЕНИЕ НА ГРАЃАНИ НА МАКЕДОНСКАТА ЗАЕДНИЦА ВО СЕВЕРНО-БАЧКИОТ ОКРУГ “ИЛИНДЕН” ОД СУБОТИЦА, ВО СУБОТИЦА

Опис на дејности

Здружението на граѓани е невладино и непрофит-но здружение, основано на неодредено време, во Суботица 2006. година.

во кое доброволно се удружуваат граѓани од север-но-бачки округ со македонско потекло или се декларираат како Македонци, поради заеднички активности во област:

негување традиција и обичаји од земјата на потекло
зачувување националниот идентитет

негување македонскиот јазик, фолклор, култура и
други дејности особено важни за сочувување на иден-
титетот во склад со Законот.

Основните цели се:

негување културни, образовни, информативни, спортс-
ки, правни, економски и други вон политички дејности-
активности,

поради зачувување на националниот идентитет на припадниците од македонската заедница во Р.Србија

Исто така, цел е и унапредување соработка со слични здруженија на територија Република Србија.

Особена цел и задача на здружението “Илинден” од Суботица је развивање пријателство, соработка и добрососедски односи помеѓу граѓани од другите национални заедници на територија Војводина, Р.Србија

Основувачи на здружението 2006 г. се: Душан Симјаноски, Свето Велковски, Јован Мицковски, Драге Вучевски, Слободан Божиновски, Саво Стефановиќ, Љиљана Табаковиќ, Раде Кочовски, Ристо Јанкуловски, Миладин Јаневски, Спасител Шикалески, Славица Трајковски, Марија Симјаноска,

Прв Председател беше Јован Мицковски. Втор Председател беше Спасител Шикалески

Сегашно раководство е проф. Дејан Анѓеловиќ - Председател, член на етно група “Искон” од Суботица, основувач на детски хор “Искончиќи” и директор на основно училиште “Кизур Иштван” од Суботица. Заменик председател је Милан Стефановски, секретар је Марија Симјаноска а благајник Васо Николовски.

ЗДРУЖЕНИЕ НА ГРАЃАНИ НА МАКЕДОНСКАТА ЗАЕДНИЦА НА СЕВЕРНОБАЧКИОТ ОКРУГ „ИЛИНДЕН СУБОТИЦА“, ВО СУБОТИЦА

Опис делатности

Удружење граѓана македонске националне заједнице Северно-бачког округа „Илинден-Суботица“ је невладино и непрофитно удружење, основано на неодређено време у Суботици 2006., у којој се добровољно удружују граѓани Северно-бачког округа македонског порекла или се изјашњавају као Македонци, а ради заједничких активности у области неговања традиције и обичаја земље порекла, очување националног идентитета, неговања језика, фолклора, културе и других активности неопходних за очување идентитета у складу са Законом.

Основни циљеви јесу неговање културних, образовних, информативних, спортских, правних, економских и других неполитичких активности ради очувања националног идентитета припадника македонске заједнице у Србији, неговања традиције и обичаја земље порекла, неговања језика, фолклора,

културе и других активности неопходне за очување идентитета у складу за Законом, као унапређење сарадње са сличним удружењима на територији Републике Србије. Посебни задаци и циљеви Удружења јесу и развијање пријатељства и добросуседских одно-

са између грађана других националних заједница на подручју Војводине и Републике Србије.

Оснивачи Удружења су: Душан Симијаноски, Свето Велковски, Драге Вучевски, Ристо Јанкуловски, Марија Симијаноска, Јован Мицковски, Славица Трајковски, Раде Кочовски, Слободан Божиновски, Спасител Шикалески, Саво Стефановић, Љиљана Табаковић, Миладин Јаневски.

Први председник Удружења био је Јован Мицковски, председник скупштине Свето Велковски, секретар Љиљана Табаковић. Након Јована, председник Удружења био је Спасител Шикалески. Од 2019. године председник Удружења је проф. Дејан Анђеловић, члан групе „Искон“ из Суботице, оснивач дечјег хора „Искончићи“ и директор ОШ „Кизур Иштван“ из Суботице, заменик председника Милан Стефановски, секретар Марија Симјаноска, благајник Васил Николовски.

SLOVENCI V SUBOTICI

Od kod smo in kako smo se organizirali

Po zadnjem popisu prebivalstva iz 2011 v našem mestu živi 166 pripadnikov slovenske narodne skupnosti. Mnogi so tu rojeni ali so prišli iz drugih krajev Srbije. Samo maloštevilni so prišli v Subotico (večinoma zaradi ljubezni ali dela) iz Slovenije in postali naši someščani in someščanke. Torej, lahko rečemo da tukaj živijo Slovenci od prve pa do n-te generacije izseljencev. Po odsodu Turkov iz teh krajev je veliko naših prednikov prišlo v Subotico kot državni ulužbenci, kar se je dogajalo vse do 50-tih letih prejšnjega stoletja. Druga skupina prednikov prišla je po I. svetovni vojni kot optanti ali pa kot politična emigracija iz slovenske Istre ali Primorske (prvi so padli v organiziranem antifašističnem boju - organizacija TIGR) ali pa iz Štajerske v Avstriji. In končno, četudi ne najmanj pomembni, so Slovenci, ki so prišli v te kraje z željo po boljšem ali čustveno bolj srečnem življenju, in ki so nam najbolj pomagali pri učenju in ohranjanju znanja jezika naših prednikov. 166 pripadnikov naše narodne skupnosti v Subotici po zadnjem popisu prebivalstva in 152 let prej! Lahko bi rekli, da smo izjemno vitalna skupnost. Na žalost ni vse tako. Je res, v nekem obdobju se je rodilo okoli 10 „naših“ otročičkov, ampak je tudi okoli 10 starejših umrlo. Pa od kod ta razlika? Subotica je pred razpadom SFRJ imela več kod 20 % deklariranih Jugoslovanov in mnogi med njimi so se ob razpadu skupne države odločili, da se vrnejo k narodu svojih prednikov. Ko so 90-ta leta minila, je minil tudi strah pripadnikov manjšin, da se nacionalno deklarirajo. Tako se je nekaj nas, ki smo se poznali že od prej, začelo pogovarjati o ustanovitvi društva Slovencev. Nismo poznali predpisov, forme statuta in vsega, kar je v takem postopku obvezno. V teh poslih sta nam pomagala: DRUŠTVO SLO-VENCEV IZ NOVEGA SADA –KREDARICA in DRUŠTVO RUSINOV IZ SUBOTICE. Obvestili smo novoodprto Veleposlaništvo Republike Slovenije in po lokalnih medijih someščane o času in kraju ustanovitve Društva. Konec oktobra 2002, na RU v Subotici, ob prisotnosti konzula R Slovenije, predstavnikov mestnih obla-

sti in do tedaj ustanovljenih manjšinskih organizacij, smo se odločili, da bomo v Subotici se ustanovili DRUŠTVO SLOVENCEV V SUBOTICI –TRIGLAV-. Prisotno je bilo tudi okoli 20 pripadnikov naše narodne skupnosti. Vendar pa so nastale težave pri registraciji Društva. Ustanovitelji so, po tedanjih predpisih, morali biti rojeni v Srbiji. Takih nas ni bilo dovolj. Pomagali so naši prijatelji, someščani, Neslovenci, in Društvo je bilo ustanovljeno. Za predsednico Društva smo izvolili prof. dr. Ružico Žnideršič, za člane Izvršnega odbora pa: Edvarda Kirbusa, Emilijo Grgurevič, Judito Tomič in Igorja Raceta. V naslednjih dveh mesecih se je število članov povečalo na 100, danes nas je več

kot 200. Treba je poudariti, da so člani Društva lahko vsi naši someščani, ki jih zanimata slovenski jezik in kultura. Tako da je disproporcijska števila Slovencev v Subotici in števila članov Društva logična. Zato imajo nekatere naše dejavnosti lokalni karakter (slamarski krožek), nekatere so rezultat želja starejših članov (pevski zbor), nekatere pa so rezultat želje Izvršnega Odbora, da skrbi za prihodnost (pouk slovenščine in dramski krožek). O doseženih rezultatih naslednič.

**Predsednik Društva Slovencev
v Subotici –Triglav- Igor Race**

SLOVENCI U SUBOTICI

Odakle smo i kako smo se organizovali

Prema poslednjem popisu iz 2011. u našem gradu živi 166 pripadnika slovenačke nacionalnosti. Mnogi su ovde i rođeni ili dosli iz drugih delova Srbije. Samo malobrojni su (uglavnom zbog ljubavi) doseljavanjem iz Slovenije, postali naši sugrađani i sugrađanke. Dakle, mogli bi reći, ovde žive od prve do n-te generacije doseljenih Slovenaca.

Kako je Subotica (od odlaska Turaka iz ovih krajeva) prvi put odvojena od Slovenije tokom zadnjih 30 godina, veliki broj naših predaka je došao po potrebi državne službe, što se je događalo sve do 50-tih godina prošlog veka. Druga grupa predaka je došla posle I svetskog rata kao optanti ili kao politička emigracija iz Slovenske Istre i Primorja (prve žrtve organizovane antifašističke borbe u Evropi – organizacija TIGR) ili iz Štajerska u Austriji. I konacno, ma da ne i najmanje važno, Slovenci koji su došli u ove

ranije, počeli da se dogovaramo o morebitnom formiraju Društva Slovenaca. Nismo znali propise, formu Statuta i sve što uz to ide. I tu nam pomažu Društvo Slovenaca iz NS-KREDARICA - i Društvo Rusina iz Subotice. Obavestili smo novootvorenu ambasadu R Slovenije u Beogradu i preko lokalnih medija, slovence u našem gradu o vremenu i mestu formiranja Društva. Oktobra 2002. na Radničkom univerzitetu, uz prisustvo konzula RS, predstavnika Grada i do tada formiranih manjinskih društava u Subotici, doneli smo odluku o formiranju DRUŠTVA SLOVENACA U SUBOTICI – TRIGLAV-. Prisutnih je bilo i 20-tak pripadnika naše nacionalne zajednice. I tu je nastao problem, kao osnivači su , prema tada važećim propisima, morali biti građani rođeni u Srbiji. Nije nas bilo dovoljno. Tu su priskočili u pomoć naši prijatelji Subotičani rođeni u Srbiji i Društvo je formirano.

krajeva u potrazi za boljim ili emotivno srećnijim životom i koji su nam najviše pomagali u obnavljanju znanja jezika naših predaka.

166 pripadnika naše nacionalnosti u Subotici prema poslednjem popisu a 152 deset godina ranije! Reklo bi se da smo izrazito vitalna nacija. Na žalost nije sve tako. Istina je, u datom periodu je rođeno 10-tak „naših“ beba ali je i podjednak broj starijih i umro. Pa odakle ta razlika? Subotica je, pred raspadom SFRJ, imala preko 20% deklariranih Jugoslovena i mnogi od njih su sa prestankom postojanja zajedničke države odlučili da se priklone svojim predcima i njihovoj naciji.

I tako, 90-te godine su prošle i strah pripadnika manjina da će im se nešto loše dogoditi ako se nacionalno deklarišu. Tako smo i nekoliko nas, koji smo se poznavali od

Za predsednicu Društva izabrana je prof dr Ružica Žnidaršić a za članove izvršnog odbora još i Kirbus Edvard, Grgurević Emilija, Tomić Judita i Race Igor. U naredna dva meseca članstvo Društva se je uvećalo na preko 100 a danas broji više od 200. Treba naglasiti da Društvo, prema Statutu, čine svi naši sugrađani koje interesuje slovenački jezik i kultura, tako da je disproporcija broja članova Društva i slovenaca u Subotici logična. Otuda i neke od aktivnosti koje smo sprovodili imaju izrazito lokalni karakter (slamarska sekcija). Neke su bile odraz želja starijih članova Društva za podsećanje na mladost (hor) a neke , želja Izvršnog Odbora da brine o budućnosti (časovi slovenackog jezika i dramski kružok). O postignutim rezultatima nešto više naredni put.

Predsednik Društva Igor Race

